

2022 Toneelgroep Maastricht – Schuld

Interview met Timen Jan Veenstra, schrijver

“Wij kunnen het niet oplossen met deze theatervoorstelling, maar we kunnen wel helpen door een ander perspectief toe te voegen over hoe we naar de wereld kijken.”

Recht doen aan hun verhaal, op een manier die poëtisch, indringend en kritisch tegelijk is. Met hier en daar ook nog humor en cynisme. Met het toneelstuk *Schuld* dat schrijver Timen Jan Veenstra dit najaar samen met Jouman Fattal en Toneelgroep Maastricht op de planken brengt, vertelt hij het vergeten verhaal van de Jezidi's. Hij doet dat vanuit een perspectief dat in Nederlandse theater- en filmwereld nog te vaak onderbelicht blijft. *Schuld* gaat op 8 oktober in première.

Nieuw narratief

Hoewel het verhaal van de Jezidi's eigenlijk maar zijdelings voorbij kwam tijdens zijn research voor een eerdere voorstelling, bleef het hangen en ging niet meer weg. Toen de kans zich voordeed om samen met regisseuse en actrice Jouman Fattal aan een nieuw stuk te werken, viel de keuze voor hun beiden dan ook al snel op dit onderwerp. “Jouman en ik waren allebei getriggerd om een ander narratief te laten zien. In theater en film kiezen we vaak om vanuit de kant van de dader in een verhaal te duiken. Dat zie je zeker ook in producties over bijvoorbeeld Syriëgangers. Daarin voelt het toch vaak dat wij geneigd zijn vanuit Westers perspectief te focussen op witte meisjes die uit onwetendheid radicaliseren, spijt krijgen en terugkomen. Maar daarmee ga je voorbij aan de kant van slachtoffers en de horror die zich heeft afgespeeld en nog afspeelt. Het is niet om direct met een vinger te wijzen, want uiteindelijk heb ik me daar zelf ook 'schuldig' aan gemaakt. Ook ik heb die verhalen geschreven. Dat is niet per se erg, maar de balans is zoek. Des te groter mijn drijfveer om me nu vast te bijten in het onderbelichte verhaal van de Jezidi's.”

Schuld bekennen

Dat vastbijten deed hij door zich onder te dompelen in de cultuur en verhalen van de Jezidi's. Zo las hij VN rapporten en interviewde een aantal Jezidi's om inzicht te krijgen in hun point of view, hun cultuur en gebruiken. De boeken 'Het vergeten volk' van Brenda Stoter Boscolo en 'Ik zal de laatste zijn' van Nadia Murad Basee vormden daarnaast een belangrijke inspiratiebron voor hem en de cast. Schuld is daarmee een mix van waargebeurde verhalen en de verbeeldingskracht van de makers. Een confronterende vertelling over oorlog, vrijheid en wat schuld betekent in een wereld die geen schuld bekent. En dat alles gezien door de ogen van vluchteling Aryán die in Nederland oog in oog komt te staan met haar verkrachter. Timen Jan: “De titel kun je op allerlei manieren opvatten: Wie is er schuldig? Wie voelt zich schuldig? Is het de schuld van het Westen en hoe zit het met de historische schuld naar andere bevolkingsgroepen? Maar ook de overlevingsschuld die Aryán voelt, dat zij het heeft gered en zo veel Jezidis niet.” Of hij tijdens het schrijven nog erg bezig is geweest met wat het stuk eventueel losmaakt? “Natuurlijk denk je daarover na en ben je je bewust van de gevoeligheid. Dat is iets dat intrinsiek is aan documentair theater maken,” vertelt hij. “En ik denk, en hoop, dat we met dit stuk op een respectvolle manier recht doen aan hun

ervaringen. Zelfs al maken we soms keuzes die de pure waarheid geweld aan doen, doen we dat om het grotere verhaal te kunnen vertellen. Daarbij: er is de Jezidi's veel aan gelegen dit verhaal te vertellen. Ze willen niet verzwijgen wat hen is aangedaan. Ze willen en verdienen erkenning, om een leven op te kunnen bouwen buiten de vluchtelingenkampen waar ze nu in zitten. Voor hun is het juist zo van belang dat wij niet weer hetzelfde narratief vertellen, maar open te staan voor het verhaal vanuit hun kant. Dat hebben we gedaan."

Realisme versus absurdisme

De keuze van regisseur Jouman om niet realistisch te casten en uitsluitend met vrouwen te werken juicht hij alleen maar toe. "Het spelen tussen realisme en abstracte absurdisme is wat de voorstelling zo spannend maakt. Daarmee is het meer dan alleen het kale weergeven van de gebeurtenis. Het vraagt iets van de kijker, maar voegt daardoor ook iets toe. Ik houd er wel van om het publiek uit te dagen. Dat is wat theater moet doen; het moet prikkelen. Het gaat om iets wat nog steeds aan de hand is. Iets dat wij niet kunnen oplossen met deze theatervoorstelling, maar we kunnen wel helpen om dit andere perspectief toe te voegen over hoe we naar de wereld kijken."

Vliegwiel voor erkenning

Op de vraag wat hij het publiek hoopt mee te geven, spreekt hij dan ook de hoop uit dat *Schuld* een vliegwiel zal zijn naar meer herkenning en erkenning. "Dit is de wereld waarin we leven. Die wereld zit vol horror. Er gebeuren dingen die we in de waan van de dag liever willen vergeten. Dat is geen nieuw perspectief. Ik hoop alleen dat we ons meer gaan realiseren dat focussen op onszelf alleen helpt op de korte termijn. Onderdeel zijn van deze wereld betekent ook je engageren met andere mensen en je bewust zijn van hoe goed we het hebben als samenleving hier. Zelfs al is het soms moeilijk. Het is een onderdeel van mens zijn om je daarover een beeld vormen. Dat is wat we willen door ook dit perspectief op de planken te brengen. Het mooie van theater is dat al die verhalen naast elkaar kunnen bestaan. Dat je er naartoe kunt gaan, je erdoor kunt laten raken of niet, maar je er uiteindelijk hoe dan ook een rijker mens van wordt."

Toneelgroep Maastricht presenteert *Schuld*, het regiedebuut van Jouman Fattal, van 6 oktober tot en met 26 november in de Nederlandse theaters.

Meer informatie: [Schuld | Toneelgroep Maastricht](#)